

СЕКЦІЯ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 657

**Ігумнова А.В., магістрант 1 курс, група ЗОО-21-М,
Науковий керівник: Чижевська Л.В., д.е.н., проф.,
професор кафедри інформаційних систем в управління та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»**

ОБЛІК ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ПРИ РІЗНИХ СИСТЕМАХ ОПОДАТКУВАННЯ

На сьогодні в Україні є дві системи оподаткування суб'єктів господарювання: загальна та спрощена. При цьому, спрощена система оподаткування поділяється на чотири групи єдиного податку, для кожної з яких встановлені свої вимоги та обмеження. Обидві системи оподаткування застосовуються як для фізичних осіб-підприємців, так і для юридичних осіб, однак з деякими особливостями. Більш детально проаналізуємо загальну систему оподаткування юридичної особи з ПДВ та спрощену систему оподаткування фізичної особи-підприємця на 3-тій групі єдиного податку.

Якщо суб'єкт малого підприємництва – юридична особа обрала загальну систему оподаткування, то крім податку на прибуток (18 %) він може бути також платником таких податків, як ПДВ, земельний податок, акцизний податок, екологічний податок, рентна плата. Юридичні особи можуть зареєструватися платником ПДВ добровільно (за заявою), або ж в обов'язковому порядку, якщо обсяг оподатковуваних операцій за 12 місяців сукупно перевищує 1 млн. грн. (без урахування ПДВ). Така реєстрація здійснюється у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням (місцем проживання) з дотриманням вимог, передбачених ст. 183 ПКУ. Якщо особа зареєстрована платником ПДВ, то вона при здійсненні оподатковуваних операцій нараховує ПДВ, має право виписувати податкові накладні та право на формування податкового кредиту. Податкова накладна складається у момент виникнення податкових зобов'язань продавця, і оскільки така накладна є звітним податковим і водночас розрахунковим документом, то законом встановлено обов'язкові вимоги щодо її заповнення. Головне правило ПДВ – платника – всі податкові накладні (ПН) зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН) за формою, чинною на день реєстрації (п. 3 Порядку № 1307). Підтвердженням продавцю про прийняття його податкової накладної до Єдиного реєстру податкових накладних є квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі, яка надсилається протягом операційного дня. Юридичні особи на загальній системі з ПДВ мають скласти звітність. Зокрема, податкову декларацію з ПДВ, звітним (податковим) періодом якої є один календарний місяць, має бути подана до органу ДПС протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного періоду. Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду. Тобто, ПДВ до сплати визначається як різниця між податковими зобов'язаннями платника (ПЗ) та податковим кредитом (ПК). Якщо це сальдо більше нуля, то визначена сума підлягає сплаті до бюджету. Якщо сальдо від'ємне, то податок не сплачується, а платник, за умови дотримання низки вимог та процедур, має право на повернення цієї суми державою (бюджетне відшкодування ПДВ).

Третя група платників єдиного податку залишається найбільш чисельною серед суб'єктів господарювання, що обирають спрощену систему оподаткування. Обрати 3-тю групу ЄП можуть зареєстровані ФОП в яких відсутні наймані працівники або кількість працівників не обмежена; обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної зарплати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (у 2022 році – 7 585 500 грн). Ставки ЄП для групи 3 встановлені згідно із п. 293.3 ПКУ у розмірі: 3 % доходу та обрано додатково сплату ПДВ; 5 % доходу – якщо ПДВ не сплачують. Стати повноцінним платником ПДВ зі сплатою ЄП у розмірі 3 % можна лише із 1-ого числа кварталу, наступного за поданням заяви про реєстрацію платником ПДВ. Як правило, платник ЄП, який обирає ставку 3 %, одразу подає заяви про реєстрацію платником ЄП і платником ПДВ. Якщо платник ЄП групи 3 зареєстрований платником ПДВ, то повинен: враховувати правила складання та реєстрації ПН/РК в ЄРПН; дотримуватися порядку формування податкового кредиту та податкових зобов'язань з ПДВ; щомісячно подавати декларацію з ПДВ у терміни до 20 числа місяця, наступного за звітним періодом; щомісяця сплачувати задекларовану суму податкового зобов'язання із ПДВ упродовж 10 календарних днів, які слідує за останнім днем граничного строку для подання податкової декларації з ПДВ. Також, платники ЄП групи 3 подають щоквартально до органу ДПС за місцем податкової адреси податкову декларацію (п. 296.3, п. 296.4 ПКУ). Терміни подання – упродовж 40 календарних днів, які настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя). Сплачують ЄП платники 3 групи щокварталу упродовж 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал (п. 295.3 ПКУ).

Список використаної літератури:

1. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування: М.І.Бондар, Л.Г.Ловінська, Н.М.Лисенко та ін.; за заг. ред. М. І. Бондаря, Н. М. Лисенко; передм. Т.І. Єфименко. -К.:ДНУУ“Акад. фін. управління”, 2012. – 584 с. – (Серія “Бюджетна і податкова системи: методологія, організація, навчання”).

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ЗВІТНОСТІ ВИДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Відповідно до концепції сталого розвитку в Україні, а також її регіонах здійснення бізнес-процесів всіх видів діяльності має бути в режимі економії ресурсів, дотримання безпечних умов праці та недопущення забруднення навколишнього середовища, а також результати виробництва мають бути кондиційними. Серед цілей сталого розвитку є збалансований розвиток країни та її регіонів, що враховує співвідношення між наявними, необхідними та невикористаними для майбутніх звітних періодів обсягами природних ресурсів, регламентованих для безперервного технологічного процесу. Цього можна досягти тільки за дотримання умов ресурсозбереження та ресурсовідновлення в процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання.

Україна приєдналася до Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях. Відповідно до цього міжнародного стандарту підприємства, що здійснюють добуток корисних копалин, повинні звітувати про обсяги податків та інших платежів, для контролю одержаних доходів відповідно до обсягів видобутих корисних копалин. Особливого контролю вимагає оприлюднення результатів діяльності підприємств, що здійснюють видобуток корисних копалин, з огляду на їх вичерпність та загальнодержавне значення в забезпеченні ключових видів економічної діяльності.

Для ефективного контролю за наслідками господарської діяльності на навколишнє середовище потрібно розробити систему показників, що дозволила б оцінити вплив технологічного процесу та його результатів на екологічний стан регіону. Щодо інформаційної бази обчислення показників, то чинним законодавством передбачено складання видобувними підприємствами фінансової, податкової, статистичної, внутрішньої звітності, а також Звіту про управління і Звіту платежів на користь державі.

Основними формами статистичної звітності в 2022 році, що розкривають екологічні аспекти діяльності видобувних підприємств та їх вплив на навколишнє середовище, є: 1. Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів (2-ТП (повітря) (річна)) містить інформацію про сумарні викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря та їх розподіл за джерелами. 2. Звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища (1-екологічні витрати (річна)) розкриває капітальні та поточні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища; спеціалізовані екологічні послуги; реалізація побічної продукції, отриманої при здійсненні природоохоронних заходів. 3. Звіт про утворення та поводження з відходами (1-відходи (річна)) містить інформацію про обсяги утворення, поводження з відходами за місцем їх утворення, обсяги поводження з відходами спеціалізованими підприємствами, установки для поводження з відходами, спеціально відведені місця та об'єкти видалення відходів станом на кінець року.

Фінансова звітність розкриває інформацію про майновий стан, структуру активів, зношеність основних засобів, обсяги виробництва та реалізації, фінансові результати від різних видів діяльності, грошове забезпечення одержаних доходів, частину короткострокових зобов'язань, яка може бути при необхідності погашена негайно, тривалість операційного і фінансових циклів, суму сплачених податків та наявність заборгованості перед податковими органами.

У Звіті про управління за напрямом "Екологічні аспекти" слід наводити показники, що характеризують: раціональне використання води; управління відходами; викиди парникових газів; споживання енергії тощо. Дана інформація частково дублюється зі змістовним наповненням статистичної звітності: Звіту про викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів та Звіту про утворення та поводження з відходами.

Звіт про платежі на користь держави містить таку інформацію: загальна сума платежів із рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, плати за землю та екологічного податку; обсяги видобутку за видом відповідної проектної діяльності; обсяги фінансування та допомоги, отриманих від органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також підконтрольних їм суб'єктів; аудиторський звіт за звітний період тощо.

Регламентовані види звітності надають інформацію про обсяги використання ресурсів видобувними підприємствами, фінансові результати від обсягів їх видобутку, а також розмір нарахованих і сплачених податків та платежів. Прозорість розкриття у звітності та оприлюднення інформації про вплив господарської діяльності на навколишнє середовище видобувних підприємств розширить необхідну базу для розрахунку показників ефективності використання природних ресурсів і забезпечить необхідний їх запас на майбутні звітні періоди.

Рабін Ю.В., магістрант
Науковий керівник: Лайчук С.М., к.е.н., доц.,
доц. каф. інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

БЮДЖЕТНЕ ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Податки відіграють важливу роль у розвитку держави, оскільки уряд не в змозі проводити політику без отримання доходів. Більшість країн використовує приблизно той самий перелік випробуваних часом податків. До них належать податки на прибуток з підприємств і громадян, податки на додану вартість, акцизи та митні збори, відрахування на обов'язкове соціальне страхування, податок на майно. Податок на додану вартість (ПДВ) визначається як непрямий податок, що стягується з підприємств на додану вартість на цьому підприємстві, що розраховується як різниця між виручкою від реалізації товарів/послуг та кількістю сировини, отриманої від інших виробників.

Податок на додану вартість є найскладнішим та найзначнішим за обсягом з усіх податків, що перераховується до бюджету України. ПДВ відіграє особливу роль у системі бюджетування, оскільки має широку базу оподаткування, що створює великі надходження до бюджету.

Однією з головних проблем в адмініструванні ПДВ належало бюджетному відшкодуванню. Це пов'язане з тим, що сам механізм такого відшкодування був непрозорим для платників податку, окрім того працював у ручному режимі з боку контролюючих органів. Але в 2017 році була запущена Система електронного адміністрування ПДВ, яка майже повністю вирішила питання щодо повернення ПДВ експортерам. Було запущено в роботу Реєстр заяв про повернення суми бюджетного відшкодування ПДВ. Цей механізм було розроблено для того щоб полегшити ведення бізнесу в Україні, зменшити корупцію, зробити механізм відшкодування ПДВ прозорим та створити рівні умови для всіх платників податків.

У 2021 році на рахунки платників було відшкодовано 159,7 млрд. грн. ПДВ, тобто 16,6 млрд. грн. або 11,6 % більше, ніж у 2020 році. Таке зростання пояснюється збільшенням заяв про повернення суми бюджетного відшкодування, що зумовлено сприятливою ситуацією на зовнішніх ринках. За оперативної інформацією Державної казначейської служби України станом на 24.02.2022 року відшкодування становили 21027,7 млн. грн.

За останні декілька років відбулися позитивні зміни у сфері відшкодування податку на додану вартість до бюджету. Однак не все так ідеально, як здавалося. Можна виділити кілька проблемних моментів в бюджетній системі, щодо відшкодування ПДВ:

- податкові перевірки та їх наслідки. Контролюючий орган, що здійснює перевірку складає повідомлення-рішення щодо зменшення розміру відшкодування, зменшення розміру податкового кредиту. Зазвичай вказують причину нереальності операцій з проблемними контрагентами.

- припинення та відома в реєстрації податкових накладних. Якщо суб'єкт господарювання має критерії ризиковості це є підставою для припинення та відмову в реєстрації податкових накладних.

- відмова у відшкодуванні ПДВ з бюджету без законного обґрунтування з боку контролюючих органів.

Згідно Закону України, який набув чинності від 7 березня 2022 року № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та звітності під час воєнного стану», щодо податку на додану вартість скасовано термін щодо проведення камеральних та документальних перевірок платника ПДВ, за результатами яких виплачується бюджетне відшкодування ПДВ.

Проблема з відшкодуванням ПДВ під час воєнного стану торкнулася майже кожної юридичної особи, яка експортує товари за кордон. Експортні галузі не можуть відновити діяльність через брак коштів, що виник у зв'язку з зупиненням відшкодування податку на додану вартість. На даний час позиція держави також зрозуміла пріоритетом країни є фінансування армії. Кожне підприємство намагається врятувати свій бізнес, хтось за рахунок державних програм допомоги бізнесу, деякі звертаються за відстрочкою платежів постачальникам, частина підприємців скорочує виробництво, що призводить до скорочення персоналу, зниження податкових відрахувань та валютної виручки. Більша частина підприємців з розумінням відносяться до даної ситуації в країні і не обтяжують державу щодо подання заяв на відшкодування ПДВ.

Отже, відшкодування податку на додану вартість є надзвичайно важливим – не тільки з точки зору робочих місць, але й податків, які вони сплачують.

**Степура В.К., студентка спец. 071 "Облік і оподаткування",
Науковий керівник: Замула І.В., д.е.н., проф.,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»**

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ У ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

Процес реалізації товарів є кінцевою стадією руху даного виду оборотних активів, при якій вони зі сфери обігу надходять у сферу споживання, а також є одним з показників, що відображає результативність фінансово-господарської діяльності торговельного підприємства та соціально-економічних процесів держави. Облік реалізації товарів є основною ділянкою бухгалтерського обліку будь-якого торговельного підприємства.

Вважаємо, що реалізація товарів як об'єкт бухгалтерського обліку являє собою сукупність господарських операцій, що відображають момент переходу права власності на товар від продавця до покупця в наслідок розрахунку за грошові кошти (обміну, безоплатної передачі товарів), а також призводять до виникнення доходу та витрат основної діяльності торговельного підприємства.

Для процесу реалізації товарів як об'єкта організації обліку доцільно виділяти торговельні (пов'язані зі споживанням ресурсів та реалізацією товарів, які призводять до зміни їх складських запасів, визнання доходів та витрат) та фінансово-розрахункові (пов'язані з надходженнями грошових коштів або платежами, що призводять до зміни дебіторсько-кредиторських зобов'язань) господарські операції.

Нормативно-правове регулювання організації обліку процесу реалізації товарів здійснюється згідно чинної нормативно-законодавчої бази (державний рівень регулювання) та внутрішніх організаційних регламентів (на рівні суб'єкта господарювання – підприємства торгівлі).

Згідно з П(С)БО 9 "Запаси" оцінка товарів при їх вибутті здійснюється одним із таких методів: ідентифікаційної собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, нормативних витрат, ціни продажу.

Документування операцій з реалізації товарів здійснюється відповідно до наявності в бухгалтерії торговельного підприємства юридичних та бухгалтерських документів, які є підставою для своєчасного відображення доходів і витрат від реалізації товарів на рахунках обліку та у звітності.

Наразі чинна методика обліку дозволяє отримувати узагальнюючу інформацію про результати процесу реалізації товарів у розрізі отриманого доходу від операцій з реалізації товарів та вирахувань з нього (за кредитом субрахунку 702 "Дохід від реалізації товарів" та дебетом субрахунку 704 "Вирахування з доходів"); витрат підприємства в частині собівартості реалізованих товарів (за дебетом субрахунку 902 "Собівартість від реалізації товарів"); витрат підприємства в частині витрат на збут (за дебетом рахунку 93 "Витрати на збут"); торгової надбавки (націнки) на реалізовані товари (за кредитом субрахунку 285 "Торгова націнка").

Для обліку знижок в момент реалізації товарів в Плані рахунків відсутній синтетичний рахунок (субрахунок), а надана покупцю знижка відображається на субрахунку 285 "Торгова націнка". Однак використання означеного субрахунку в обліковій системі торговельного підприємства не дозволяє сформулювати належне інформаційне підґрунтя для визначення ефективності кожної форми управління продажами товарів в залежності від обраної системи знижок.

Чинна практика обліку реалізації товарів в частині документального відображення відповідних господарських операцій, на нашу думку, потребує удосконалення в наступних напрямках: підвищення оперативності оформлення та обробки інформації щодо процесу реалізації товарів; поглиблення рівня об'єктивності аналітичної інформації, яка знаходить своє відображення в первинних документах; удосконалення контролю за операціями з реалізації товарів.

Пріоритетним напрямом удосконалення діючої практики обліку в контексті формування обліково-аналітичної системи управління товарними запасами є також деталізація показників продажу для забезпечення накопичення інформації щодо отриманих доходів, здійснених витрат і фінансових результатів. Для отримання в зручному форматі деталізованої інформації за процесом реалізації товарів торговельним підприємствам необхідно розробляти і використовувати у своїй діяльності пакет форм управлінської звітності щодо доходів і витрат, які б інтегрували інформацію для аналізу та обґрунтування альтернативних варіантів прийняття управлінських рішень, дозволяли б забезпечити формування в управлінській інформаційній системі баз даних доходів і витрат та забезпечували б налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків на всіх рівнях управління.

Отже, саме організація обліку реалізації товарів за умов використання інноваційних її форм та видів є дієвим інструментом в управлінні фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання – торговельних підприємств.

ДІЇ ПРОФЕСІЙНОГО БУХГАЛТЕРА У ВІДПОВІДЬ НА НЕЕТИЧНУ ПОВЕДІНКУ ТА ШАХРАЙСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Події, які розпочалися в Україні 24 лютого 2022 року через повномасштабне військове вторгнення російської федерації, та введенням у зв'язку з цим воєнного стану, змінили абсолютно всі сфери соціально-економічного життя країни. Торгово-промисловою палатою України, було підтверджено, що зазначені обставини починаючи з 24.02.2022 року до їх офіційного закінчення, є надзвичайними, невідворотними, а отже, форс-мажорними. Тобто вся українська економіка, підприємства та підприємці наразі змушені функціонувати за умов воєнного стану, і відповідно підлаштовувати усі свої бізнес-процеси під нові умови.

Безумовно, ефективно працювати в умовах війни, непередбачуваності, невизначеності та постійних змін доволі складно. Це вимагає від бухгалтера відповідних професійних навичок – оперативного моніторингу законодавчих змін, їх аналізу, критичної оцінки через професійне судження, та ефективного застосування, а також уміння швидко зорієнтуватися в незнайомих умовах і прийняти обґрунтоване релевантне рішення. Усе вище описане відповідає такому фундаментальному принципу професійної етики бухгалтера, – як професійна компетентність та належна ретельність. Отже, з цього ми можемо зробити висновок, що в умовах воєнного стану дотримання принципів професійної етики бухгалтерів [1] стає ще більш обґрунтовано необхідним. Це пояснюється тим, що критичні та невизначені умови посилюють вимоги, як до професійних, так і до особистісних якостей, кожного представника облікової спеціальності, який взяв на себе відповідальність діяти у суспільних інтересах.

Під час криз зростає кількість випадків неетичної поведінки та шахрайства. Безпрецедентне середовище, створене воєнною агресією, надало нові можливості для шахрайства, яке залишається невиявленим протягом тривалого періоду часу, спричиняючи більші фінансові труднощі. За умов дотримання Міжнародного кодексу професійні бухгалтери можуть відігравати провідну етичну роль, допомагаючи мінімізувати та виявляти випадки шахрайства чи підозрюваного шахрайства та реагувати на них у суспільних інтересах.

Розглянемо можливості пов'язані з існуючими обставинами, які дозволяють скоїти шахрайство. Поточне середовище дало низку таких можливостей, деякі з них, ми розглянемо нижче:

Стають доступними значні суми коштів. Уряди різних країн, міжнародні фінансові установи, агенції розвитку та інші оголосили про великі пакети фінансової допомоги Україні у вигляді грантів та іншого фінансування для усунення наслідків воєнної агресії, підтримки економіки, та гуманітарної допомоги для цивільного населення, яке постраждало від воєнної агресії.

Відволікання керівництва в умовах нестачі часу. Війна призвела до кількох неочікуваних змінних, які, можливо, не були враховані планами відновлення. Зусилля управлінського персоналу спрямовані на антикризове управління, пошуки шляхів збереження засобів виробництва, пошук можливостей та шляхів евакуації виробничих потужностей з тих регіонів, які окуповані, або на яких ведуться активні бойові дії, та короткострокову стійкість діяльності. Це відволікання уваги та зміщення фокусу від оперативних пріоритетів може привести до можливостей незаконного привласнення. Незважаючи на необхідність зосередження на своєчасному та проактивному прийнятті рішень, відповідні заходи контролю, політики і процедури, детальний аналіз та нагляд можуть бути упущені.

Зниження ефективності внутрішнього контролю. Швидкість та гнучкість управління дозволила багатьом організаціям під час війни перейти до альтернативних методів організації праці, таких як дистанційна робота. Це дозволило компаніям продовжувати вести бізнес, а швидкі та гнучкі методи роботи сприяють стабільності бізнесу в тих регіонах, де не ведуться активні бойові дії, та є можливість більш-менш стабільно працювати. Однак ці методи, які часто передбачають використання технології для створення віртуального робочого середовища, можуть створювати проблеми ефективності існуючого середовища внутрішнього контролю.

Війна негативно різними способами вплинула на суб'єктів господарювання та економіку. Багато підприємств зазнають фінансових труднощів, стикаючись із серйозним дефіцитом грошових коштів, а деякі призупинили свою діяльність через руйнування. Виробничі потужності залишаються на окупованих територіях, або зазнають інших збитків та руйнувань, пов'язаних з війною. Це спричинило як стимули так і тиск на шахрайство. У часи турбулентності нерідкі випадки, коли організації та фірми використовують стимули, як засіб підвищення морального духу або впливу на поведінку своїх підлеглих та колег. Стимули можуть бути допустимими, якщо вони не змушують отримувача діяти неетично. Однак на деяких посадах працівники можуть бути більш вразливі до підкупу та корупції. Професійним бухгалтерам забороняється пропонувати або приймати заохочення з наміром неналежного впливу на поведінку одержувача. Пропонування або прийняття заохочень з наміром неналежного впливу на поведінку одержувача призведе до порушення фундаментального принципу чесності. Бухгалтери також повинні бути обізнані у доречних законах та нормативних актах своєї юрисдикції та дотримуватися їх. Організації-роботодавці, фірми та окремі професійні бухгалтери зазнають значного тиску під час війни. У деяких випадках такий тиск може потенційно поставити під загрозу здатність бухгалтера дотримуватися основних принципів етики. Бухгалтери повинні не дозволяти, щоб тиск приводив до порушення основних принципів та повинні чинити тиск на інших, що могло б привести до порушення основних принципів.

Приклади тиску, пов'язаного з війною, включають: тиск з метою вплинути на складання та подання інформації, щоб подати неправдиву картину про життєздатність ділових операцій або оцінку активів та зобов'язань; для аудиторів тиск для прийняття управлінських суджень, які можуть бути необґрунтовані або не засновані на доказах; тиск, пов'язаний з прийняттям заохочень діяти неетично; тиск з метою не реагування на неетичну поведінку; тиск з метою діяти без достатньої кваліфікації або належної обережності; тиск з метою поставити особисті/бізнес інтереси вище інтересів суспільства.

Важливо зазначити, що дотримання найвищих стандартів етичної поведінки у цей час відповідає інтересам кожного підприємства, його партнерів та працівників, і в українському бізнес-середовищі спостерігається зовсім незначна кількість випадків неетичної поведінки та шахрайства. Доречно, навпаки, відзначити, що український бізнес виходить до нових стандартів підтримки економіки в складні часи, продовжуючи сплачувати податки, забезпечуючи працівників роботою та заробітною платою, а бухгалтери демонструють високий професіоналізм та необхідну стійкість перед викликами сьогодення.

Раптові зміни, що виникають внаслідок війни, можуть вплинути на достовірність інформації або посилити невизначеності, що може вплинути на ключові судження та висновки професійного бухгалтера щодо підготовки, подання, огляду та аудиту фінансової інформації. Важливо, щоб бухгалтери мали допитливість при здійсненні своєї професійної діяльності, яка допомагає у: отриманні та розумінні інформації, доречної для прийняття надійних суджень, прийнятті інформованих рішень та оскарження думок інших осіб, за необхідності. оцінюванні достовірності або цілісності інформації, включаючи джерело інформації та відповідність її подання; застосуванні професійного судження, яке підтверджується уважним розглядом всієї відомої та доречної наявної інформації.

Професійні бухгалтери при виконанні аудиту, огляду та інших завдань з надання впевненості зобов'язані застосовувати професійний скептицизм, що включає критичну оцінку доказів, а також бути уважними до можливостей шахрайства, створених поточними умовами. Кодекс встановлює загальну основу для реагування на недотримання законів та нормативних актів (NOCLAR). Бухгалтери зобов'язані не лише реагувати на NOCLAR чи підозрюване NOCLAR, але також бути пильними до цього. Ризик NOCLAR значно підвищився у сучасних умовах. Суб'єктам господарювання, можливо, доведеться брати участь у різних формах фінансування стимулювання економіки з, часто, нечітким регулюванням. Може виникнути підвищений ризик ненавмисного або навмисного недотримання через відсутність ясності, а також через короткі терміни подання заявок та того факту, що отримання доступу до такого фінансування (або подання таких заявок) є новим для багатьох учасників процесу.

Під час війни професійні бухгалтери повинні особливо пам'ятати про необхідність адаптування та завжди забезпечувати належний рівень підготовки, знань та досвіду при здійсненні своєї професійної діяльності. Цей час кризи дає можливість бухгалтерам бути етичними лідерами та демонструвати, належний захист суспільних інтересів. Бухгалтери відіграють у суспільстві значну роль і, як результат, їхні знання та цінності можуть внести позитивні зміни в їх роботу. Нижче наведемо важливі принципи дії для кожного професійного бухгалтера у час воєнного стану: *Бути уважними*: ризики шахрайської діяльності дещо зросли. Залишатись уважними до загроз щодо дотримання фундаментальних принципів. Професійним бухгалтерам можливо буде необхідним переглянути запобіжні заходи та очікування розумної та інформованої третьої сторони. *Бути захисником суспільних інтересів*: нагадувати іншим про ці загрози та допомагати їм своєчасно ідентифікувати ці проблеми сприятиме довгостроковій життєздатності та успіху їх організацій-роботодавців та клієнтів. Додати питання етики як регулярний елемент письмових та усних комунікацій для того, щоб постійно розширювати обмін повідомленнями.

Список використаної літератури:

1. «Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності)», видання 2018 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf

Хлуп'янець Д.І., магістрант
Науковий керівник: Лайчук С.М., к.е.н., доц.,
доц. кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Податок на додану вартість (ПДВ) – один з найбільших за обсягом податків, що формують державний бюджет України. ПДВ найбільш поширений податок, через його прямий зв'язок з усіма без винятків торговельними операціями, пов'язаних як з продажем товарів та послуг на території України, так і щодо імпорту та експорту товарів і послуг.

Податок на додану вартість – це частина вартості, котра створюється на кожному етапі виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг), яка після їх реалізації надходить до бюджету країни.

Податок на додану вартість є «наймолодшим» податком і його стрімке поширення у світі припадає на останні 60 років. Ідея запровадження ПДВ належить економістові Морісу Лоре, котрий у 1954 році запропонував його впровадження у французькій колонії Кот-д'Івуар, а у 1958 році податок на додану вартість запровадили і по всій території Франції. Він розробив систему дії ПДВ та довів його перевагу порівняно з податком з обігу [1, с. 105].

Широкому поширенню податку на додану вартість в світі сприяв і той факт, що Європейська економічна спільнота в 1977 році прийняла спеціальну директиву про уніфікацію правових норм, що регулюють сплату ПДВ в країнах-членах співтовариства. Тим самим зробивши використання ПДВ обов'язковою умовою членства.

В сучасних реаліях податок на додану вартість набув широкого використання і є однією з найважливіших складових податкових систем понад 140 країн світу. Ставки ПДВ встановлюються у відсотках, та у Європі коливаються від 17 % до 27 %. Найнижча ставка податку на додану вартість у світі – 5 % у Об'єднаних Арабських Еміратах. Проте, деякі не використовують ПДВ, наприклад такі країни Великої сімки як США та Японія. Також податок на додану вартість відсутній у малих державах, де частка товарів, виготовлених всередині країни, надзвичайно мала, та у країнах, багатих на природні ресурси.

Зараз в Європейському союзі використовується єдина уніфікована система стягнення податку на додану вартість з метою спрощення торгівлі та переміщення товарів всередині товариства. Документ, який регулює дану сферу – Директива 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року «Про спільну систему податку на додану вартість». Документ встановлює єдині уніфіковані правила, але з можливістю застосування винятків із встановлених правил щодо питань порядку та умов реєстрації платників податків, розміри ставок ПДВ, категорій товарів та послуг, які оподатковуються за зниженою ставкою та ін.

Податок на додану вартість введений в Україні з 1 січня 1992 р. згідно із Законом України "Про податок на додану вартість" від 20 грудня 1991 р., а з 1 жовтня 1997 р. порядок обчислення і сплати ПДВ регламентується Законом України "Про податок на додану вартість" від 3 квітня 1997 р. (нова редакція). Спочатку ставку податку на додану вартість було встановлено на рівні 28 %, а згодом знижено.

В Україні стандартна ставка ПДВ складає 20 % і застосовується для всіх операцій, що є об'єктом оподаткування, крім операцій, оподаткування яких здійснюється за зниженими, нульовими ставками, або звільнених взагалі. Знижені ставки ПДВ установлені для підприємств, що здійснюють діяльність у сфері сільського, рибальства та лісового господарства, і складають: 9 % від вартості проданих (поставлених) товарів сільського господарства, супутніх їм послуг; 6 % від вартості проданих (поставлених) товарів лісового господарства та рибальства, супутніх їм послуг [2].

З введенням воєнного стану в Україні ПДВ не нараховується на товари чи послуги, які надаються організаціям, що утримуються за рахунок бюджетних коштів, для потреб забезпечення оборони, захисту безпеки населення та інтересів держави.

Так як кінцевим платником податку на додану вартість є споживач товару чи послуги, то в країнах Європи з метою скорочення негативного впливу ПДВ застосовується диференційовані ставки податку в залежності до соціальної ваги товарів та послуг. Для групи товарів широкого вжитку ставка ПДВ дорівнює 10-15%, проте на предмети розкоші вона значно вища. Завдяки такому підходу основний тягар за сплату податку на додану вартість припадає на заможні верстви населення. Такий підхід є взаємовигідним, як для населення, так і для держави і може бути запроваджений і в Україні.

Список використаної літератури:

1. Самедова Л. Р. ПДВ в Україні та світі: особливості справляння. / Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування – Випуск 2 (10), 2018. – с. 104-107.
2. Закон України «Про податок на додану вартість» від 3.04.1997 року зі змінами та доповненнями.

Хлуп'янець Д.І., група ООМ-9, магістрант
Науковий керівник: Чижевська Л.В., д.е.н., проф.,
професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

На даний момент, в Україні проходить реформування системи ведення бухгалтерського обліку. У приватному цей процес суттєво випереджає аналогічні процеси на підприємствах державного сектору. Так, система бухгалтерського обліку на приватних підприємств на даному етапі уже є частково адаптованою до міжнародних стандартів з урахуванням особливостей ринкового та економіко-правового середовища України. Натомість, сформована в Україні система бухобліку та ведення фінансової звітності в державному секторі потребує модернізації, вдосконалення та переходу на уніфіковані методологічні засади [1, с. 95].

Установа державного сектору – це організація, яка створюється органами державної влади України для здійснення ряду управлінських, соціально-культурних, науково-технічних або інших функцій некомерційного характеру, і фінансування якої здійснюється з держбюджету або за певних обставин із позабюджетного фонду на основі кошторису доходів і витрат.

Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю визначає, що органами державного сектору в Україні є:

-міністерства, інші місцеві та центральні органи виконавчої України, інші розпорядники коштів бюджету, органи місцевого самоврядування;

- державні та комунальні установи, підприємства та організації;

- холдинги та акціонерні компанії, інші організації, у статутному фонді яких державі або суб'єктам комунальної власності належать більше ніж 50 % акцій (часток, паїв);

- цільові фонди держави;

- інші організації, установи та підприємства, які одержують кредити, залучені державою або під гарантію держави, бюджетні кошти, кредити чи міжнародну технічну допомогу, користуються кошти, які лишаються в їхньому розпорядженні у випадку надання їм податкових пільг, державного чи комунального майна лише під час продовження їх діяльності з використання державних ресурсів [2, с. 75].

Складання фінансової звітності установами державного сектору України має на меті виклад користувачам правдивої, повної та неупередженої інформації щодо фінансового стану установ держсектору економіки, виконання кошторису витрат та доходів за звітний період та результати господарської діяльності установи.

МСФЗ для державного сектора це офіційно прийняті вимоги до фінансової звітності, які розповсюджуються на всіх його суб'єктів, винятком є державні комерційні підприємства, котрі ведуть діяльність згідно з міжнародними стандартами для приватного сектору.

Ці стандарти розробляються та вводяться в дію Радою МСФЗ для державного сектору. У вступі до збірника Міжнародних стандартів фінансової звітності для організацій державного сектору російською мовою сказано, що Рада визнає значну користь від отримання уніфікованої та порівнюваної фінансової інформації в різних країнах та вірить у значну роль МСФЗ ДС у реалізації цього завдання. Рада з МСФЗ ДС наполегливо рекомендує урядам і національним органам стандартизації брати участь у розробці її стандартів шляхом подання коментарів щодо вироблених ним пропозицій, наведених у проектах документів для громадського обговорення. Урядові структури багатьох країн заявляють про готовність застосовувати МСФЗ державного сектору, проте, незважаючи на такі заяви, жодна країна у світі фактично не прийняла ці стандарти в повному обсязі.

Основна проблема при впровадженні МСФЗ в державному секторі – це вимога формувати консолідовані фінансові звіти для всіх підприємств, якими керують державні структури. Ця вимога надто трудомістка і витратна, саме тому в даний час дана процедура ніде у світі не виконується, перешкоджаючи повноцінному впровадженню МСФЗ ДС.

Рада з МСФЗ ДС бачить свою мету у служінні інтересам суспільства. Рада вважає, що встановлюючи високоякісні стандарти обліку в державному секторі, тим самим сприяє полегшенню ухвалення державних управлінських рішень та їх реалізації у секторі державного управління [3, с. 67–68]. Подання звітності бюджетними організаціями за міжнародними стандартами для державного сектора необхідне у зв'язку з активною участю України в міжнародних фінансових організаціях. Формування звітності за міжнародними стандартами дає змогу отримати всеосяжну та повну інформацію про сектор державного управління на якісно новій основі. Для внутрішніх користувачів така інформація може стати предметом серйозного аналізу, на якому базуватиметься планування та розробка податково-бюджетної політики, а також оцінка впливу діяльності сектору державного управління.

Новий етап перетворень державної сфери спрямований на підвищення відкритості діяльності установ державної сфери, їхньої публічності. Основний інструмент перетворень – це використання МСФЗ ДС та розробка на їх основі національних стандартів фінансової звітності державного сектора України. Звітність організацій державного сектору, складена відповідно до МСФЗ ОДС, дасть більше уявлень про масштаби економіки суб'єкта, що звітує, витрати на надання державних послуг, формуванні профіциту (дефіциту). Крім того, зміщення акценту з бухгалтерського обліку на розкриття інформації про господарські операції не тільки підвищать інформативність звітності організацій, а й вимагатиме змін загальної концепції бухобліку та звітності в Україні.

Особливу увагу в МСФЗ ДС приділяється методам обліку здійснюваних господарських операцій. Відповідно, було сформульовано чотири основних методи обліку:

- Касовий метод, що передбачає реєстрацію всіх подій в обліку за рухом грошових коштів, тобто зводиться до обліку надходжень та вибуттів коштів за рахунками бюджету. При цьому активи та зобов'язання, крім коштів бюджету, у рамках бухгалтерського обліку, не підлягають обліку.

- Модифікований касовий метод, що надає можливість реєстрації не лише операцій з руху грошових коштів бюджетів, а й додаткових активів та зобов'язань, для реєстрації яких відкриваються рахунки.

- Модифікований метод нарахувань, який передбачає реєстрацію операцій одразу при здійсненні, доходи та витрати нараховуються та визнаються при здійсненні операції. Особливість полягає в тому, що при ньому не нараховується амортизація, нефінансові активи та активи одразу після придбання списуються на витрати.

- Метод нарахування передбачає визнання всіх операцій у момент їх виникнення та списання активів на витрати пропорційно протягом усього терміну корисного використання, шляхом нарахування зносу.

Згідно з міжнародними стандартами фінансова звітність державної установи повинна містити правдиву інформацію про фінансовий стан, грошові потоки та результати діяльності суб'єкта, а також описувати ефективність використання та цільове призначення ввірених йому державою ресурсів. Також фінансова звітність може використовуватися для виявлення прогнозів щодо рівня ресурсів, необхідних для продовження діяльності держустанови. Окрім цього, вона може надавати інформацію про отримання ресурсів, відповідно до законодавчого порядку, а також витрачання цих ресурсів, у відповідності до контрактних та юридичних вимог, включаючи встановлені законодавчими органами фінансові ліміти.

Перевагами переходу на МСФЗ державного сектору є:

- Забезпечення однаковості та підвищення сумісності фінансової інформації як у масштабах окремо взятої країни, так і на міжнародному рівні.

- Врахування особливостей діяльності установ державного сектору при складанні фінансової звітності.

- Підвищення прозорості процесів бухгалтерського обліку та підготовки звітності установ державного сектору та пов'язана з цим оптимізація витрат на рефінансування державного боргу.

- Посилення контролю за результатами діяльності установи.

- Оптимізація процесу прийняття рішень та більш ефективне управління активами та зобов'язаннями.

- Чітке уявлення про ризики, яким схильні установи на поточний момент та можливості їх мінімізації.

- Підвищення якості статистичної інформації про фінансовий стан державного сектору.

Труднощі на шляху впровадження МСФЗ ДС:

- Пошук балансу між внутрішніми та зовнішніми ресурсами, залученими до виконання проекту

- Недостатній обсяг знань та досвіду в галузі переходу на нові стандарти та знання самих стандартів

- Тривалі терміни переходу на нові принципи обліку та підготовки звітності

- Опір змінам усередині самої установи

- Відсутність необхідних ресурсів та інформаційно-технологічної інфраструктури для збору та подання інформації відповідно до нових стандартів обліку та складання звітності.

Сучасний етап розвитку світової економіки, що характеризується кризовим станом, обмеженістю фінансових ресурсів та доступу до них, вимагає від урядів багатьох держав вирішення завдання покращення управління ресурсами та отримання високоякісної інформації. Бухгалтерська звітність державних організацій, підготовлена на основі міжнародних стандартів фінансової звітності для державного сектору (МСФЗ ДС), дозволить отримати достовірну та надійну інформацію про діяльність урядових організацій та держав загалом, необхідну всім зацікавленим користувачам (урядам, інвесторам, громадянам та ін.).

Список використаної літератури:

1. Чемерис О.М. Управлінські аспекти вдосконалення Стратегії модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі / О.М. Чемерис // Державне управління: теорія та практика. – 2019. – № 2. – С. 94-111.

2. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю : схвал. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2005 №158 / Офіційний вісник України. – 2005. – № 22.

Ткаченко Л.І. Удосконалення бухгалтерського обліку та звітності в державному секторі в співвідношенні з міжнародними стандартами фінансової звітності державного сектору / Л.І. Ткаченко // Проблеми обліку та фінансів, 2018. – № 4. – С. 66-69.